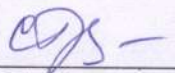

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра психології

Затверджено

На засіданні кафедри психології
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри

проф. Грабовська С.Л.

Силабус з навчальної дисципліни

«Вікова психологія»,

що викладається в межах ОПП «Психологія»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі

спеціальності 053 «Психологія»

2021 рік вступу

Львів 2021

Назва курсу	Вікова психологія
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Коперника 3
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра психології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія
Викладачі курсу	Лекції: Партико Тетяна Борисівна, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології Семінарсько-практичні: Перун Марія Богданівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Контактна інформація викладачів	tetyana.partyko@lnu.edu.ua https://filos.lnu.edu.ua/department/psycholohiji вкладка співробітники (Партико Т.Б.) maria.perun@lnu.edu.ua https://filos.lnu.edu.ua/employee/perun-mariia-bohdanivna вкладка співробітники (Перун М.Б.)
Консультації по курсу відбуваються	Очні консультації в день проведення практичних занять (за попередньою домовленістю). Дистанційні консультації на платформі MS Teams або ZOOM (для погодження часу слід написати на електронну пошту викладача або зателефонувати).
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/spetsialnist-psykholohiia-053
Інформація про курс	Дисципліна «Вікова психологія» є нормативною дисципліною зі спеціальності 053 Психологія для освітньо-професійної програми «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка викладається у п'ятому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання про вікову мінливість психіки людини. Це допоможе їм глибше зрозуміти особливості формування Я-концепції людини, її пізнавальної та емоційно-вольової сфери, з'ясувати питання, пов'язані зі становленням комунікативної діяльності людини тощо. Тому у курсі представлено основні теоретичні проблеми та практичні завдання вікової психології, труднощі у проведенні психологічних обстежень з особами різного віку та шляхи їхнього подолання, висвітлені ключові питання та теоретичні концепції онтогенезу психіки людини, подана психологічна характеристика різних вікових періодів, що необхідно для практичної роботи психолога з особами різного віку.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення нормативної дисципліни «Вікова психологія» є оволодіння основними поняттями вікової психології (психологічний вік, онтогенез, сенситивні періоди, нормативні вікові кризи, психологічне новоутворення вікового періоду тощо), психологічними особливостями різних вікових періодів людини для того, щоб бути компетентними у доборі психологічних методів та методик, враховуючи вік людини; надавати практичні рекомендації щодо

	подолання вікових криз особистості з урахуванням вікових особливостей психіки.
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Крайг Г., Бокум Д.</i> Психологія розвитку. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2018. 2. <i>Павелків Р. В.</i> Вікова психологія. – К.: Кондор, 2015. 3. <i>Райс Ф.</i> Психологія підліткового і юнацького віку. 8-е изд. – СПб., 2000. 4. <i>Савчин М. В., Василенко Л. П.</i> Вікова психологія. 3-е вид. – К., Академія, 2017. Детальніше: https://www.yakaboo.ua/ua/vikova-psihologija-1598228.html#tab-attributes 5. <i>Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В.</i> Вікова психологія. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2020. Детальніше: https://www.yakaboo.ua/ua/vikova-psihologija.html#tab-attributes 6. <i>Стюарт-Гамільтон Я.</i> Психологія старіння. 3-е изд. – СПб., 2002. 7. <i>Ушакова І. М.</i> Вікова психологія: курс лекцій. – Харків: НУЦЗУ, 2016. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Павелків Р. В., Цигупало О. П.</i> Дитяча психологія. – К.: Академвидав, 2010. 2. <i>Полищук В. М.</i> Віковий кризовий розвиток людини від народження до дорослості. – Суми: Університетська книга, 2020. Детальніше: https://www.yakaboo.ua/ua/vikovij-krizovij-rozvitok-ljudini-vid-narodzhennja-do-doroslosti-navchal-nij-posibnik.html#tab-attributes 3. Психологія розвитку. Словарь / Под ред. <i>А. Л. Венгера</i> // Психологический лексикон. Энциклопедический словарь в шести томах / Ред.-сост. Л. А. Карпенко. Под общ. ред. А. В. Петровського. – М.: ПЕР СЭ, 2005.
Обсяг курсу	64 годин аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 32 години семінарсько-практичних занять та 26 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Курс передбачає формування такої <i>інтегральної компетентності</i>, як здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.</p> <p>Курс формує такі <i>загальні компетентності</i>, як:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ☐ Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ☐ Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ☐ Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ☐ Здатність бути критичним і самокритичним. ☐ Здатність приймати обґрунтовані рішення. ☐ Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ☐ Навички ефективної міжособистісної взаємодії. ☐ Здатність професійно спілкуватись державною мовою з широкою науковою спільнотою, фахівцями-практиками та громадськістю, грамотно вибудовувати наукові тексти. <p>У результаті вивчення курсу формуються такі <i>спеціальні компетентності</i>:</p>

- ☐ Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- ☐ Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду, розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- ☐ Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- ☐ Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- ☐ Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.
- ☐ Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- ☐ Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- ☐ Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- ☐ Здатність до спілкування в діалоговому режимі з науковою спільнотою, фахівцями-практиками та індивідуальними і груповими споживачами фахової психологічної допомоги в певній галузі наукової та/або практичної діяльності.

Програмні результати навчання передбачають таке:

- ☐ Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ☐ Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- ☐ Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ☐ Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ☐ Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- ☐ Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
- ☐ Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- ☐ Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- ☐ Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- ☐ Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ☐ Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ☐ Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Ключові слова	Психологічний вік, сенситивний період, вікова криза, психологічні новоутворення, дитинство, дорослішання, дорослість, старість.				
Формат курсу	Очний				
	Проведення лекцій, семінарсько-практичних занять та консультації для кращого розуміння тем				
Теми					
Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін викона
1/	Тема 1. Вікова психологія як практична галузь знань. Місце вікової психології в системі психологічних знань. Об'єкт вікової психології, його специфіка. Предмет вікової психології.	Лекція	1. <i>Выготский Л. С.</i> Проблема возраста // Собр. соч. в 6 т. – Т. 4. – М.: Педагогика, 1984. – С. 256–260. 2. <i>Максименко С. Д.</i> Теоретико-методологічні засади визначення предмету і методу сучасної генетичної психології // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського: зб. наук. праць: статті / [за ред. С. Д. Максименка, Н.О.Євдокимової]. – Миколаїв: МДУ імені В.О.Сухомлинського, 2013. – Т.2 – Вип. 10 (91). – С. 6-16. <i>Partyko T. B.</i> Topical Issues on Object and Subject of Age-Related Psychology in Modern Ukrainian Reality // Modern scientific innovations in psychology: collective monograph / T. B. Partyko, V.V. Zarytska, N. I. Zhyhaylo, O. I. Kononenko. – Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019. – P. 1-18.	Пошук навчальної літератури 1 год	
1/	1. Побудуйте схему взаємозв'язку вікової психології з іншими галузями психології. 2. Специфіка об'єкту вікової психології. 3. Чим відрізняється предмет вікової психології від предмету психології розвитку, порівняльної психології, педагогічної психології? 4. Поняття про вік; його різновиди. 5. Структура віку. Поняття про центральне та часткове психологічне новоутворення, центральну та бічну лінію розвитку. 6. Динаміка віку. Поняття про соціальну ситуацію розвитку. Революційні, еволюційні та	Семінар			

		ситуативні зміни психіки. 7. Основні теоретичні проблеми та практичні завдання вікової психології. 8. Практичне значення вікової психології.				
2/	Тема 2. Історія становлення вікової психології. Історичні витоки вікової психології. Ідеї вікової мінливості психіки у працях чеських, французьких, англійських, російських, німецьких та українських вчених XVII – XVIII ст. Зародження вікової психології у XIX ст. Завершення формування вікової психології у XX ст.	Лекція	1. <i>Бюлер К.</i> Очерк духовного розвитку ребенка. – М., 1936. 2. <i>Гезелл А.</i> Педологія раннього віку. – М.-Л., 1932. 3. <i>Партико Т. Б.</i> Від практики до теорії: шлях становлення вікової психології як самостійної галузі знань / Т. Б. Партико // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. – 2019. – Вип. 5. – С. 42-50.	Підгот. до сем.зан. 1 год		
2/	1. Історичні витоки вікової психології. 2. Спостереження-щоденники за психічним розвитком дитини та їх роль у становленні вікової психології. 3. Роль дитячої психології у становленні вікової психології як науки. 4. Педологія та її вплив на формування вікової психології. 5. Найвидатніші зарубіжні вчені другої половини XX – початку XXI ст., які займались(-ються) проблемами вікової психології. Найвидатніші вітчизняні вчені другої половини XX – початку XXI ст., які займались(-	Семінар				

		ються) проблемами вікової психології.					
3/		Тема 3. Особливості психологічного обстеження людей різного віку. Організаційні методи вікової психології. Труднощі у проведенні психологічних обстежень з досліджуваними різного віку та шляхи їх подолання.	Лекція			Підгот. до сем.зан.	
3/		1. Діагностика розвитку та її завдання. Поняття про клінічну та симптоматичну діагностику у віковій психології (за Л.С.Виготським). 2. Порівняйте організаційні методи вікової психології за їхньою ефективністю. 3. Труднощі у проведенні психологічного обстеження осіб різного віку та шляхи їхнього подолання. 4. Застосування експерименту у віковій психології. Характеристика експериментальної процедури “Незнайома ситуація” (М. Ейнсворт) та “Три гори” (Ж. Піаже). Експериментальне дослідження агресивної поведінки дітей (Д. Хікс). 5. Прийоми експериментального дослідження новонароджених і немовлят: оцінка реагування, метод переваг, метод	Семінар	1. <i>Выготский Л. С.</i> Собрание сочинений: В 6-ти т. Т.4. Детская психология / Под ред. Д.Б.Эльконина. – М.: Педагогика, 1984. – С.244–268. 2. <i>Макименко С. Д.</i> Наукова психологія і психологічна практика // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – № 9. – С. 2–6. 3. <i>Максименко С. Д.</i> Теоретико-методологічні засади визначення предмету і методу сучасної генетичної психології / Сергій Дмитрович Максименко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського: зб. наук. праць: статті / [за ред. С. Д. Максименка, Н.О.Євдокимової]. – Миколаїв: МДУ імені В.О.Сухомлинського, 2013. – Т.2 – Вип. 10 (91). – С. 6-16. 4. <i>Миллер С.</i> Психология развития: методы исследования. – СПб.: Питер, 2002. – С. 256–258, 276–277, 361.	1 год		

		габітуації/дегабітуації, метод “візуального урвища”. 6. Специфіка опитування дітей, підлітків, юнацтва, дорослих та людей похилого віку.				
4/	4/	<p>Тема 4. Онтогенез психіки людини: основні поняття. Ключові питання онтогенезу психіки людини. Умови, фактори та характер психічного розвитку. Природа людини як суб’єкта розвитку. Теорії онтогенезу психіки людини. Показники психічного розвитку людини. Основні тенденції та закономірності онтогенезу психіки людини. Поняття про сенситивні періоди та вікові кризи. Показники психічного розвитку людини. Основні тенденції та закономірності онтогенезу психіки людини. Поняття про сенситивні періоди та вікові кризи.</p> <p><i>Перше заняття. Ключові питання та теорії онтогенезу психіки</i></p> <p>1. Ключові питання онтогенезу психіки людини. 2. Умови психічного розвитку: внутрішні та зовнішні. 3. Чинники психічного розвитку: біологічні та соціальні; нормативні вікові, нормативні історичні та ненормативні.</p>	Лекція	<p>1. <i>Выготский Л. С.</i> Проблема возраста // Собр. соч. в 6 т. – Т. 4. – М.: Педагогика, 1984. – С. 249–256. 2. <i>Клименко В. В.</i> Методологічний аналіз поняття „психічний розвиток” людини // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 7. – С. 1–7. 3. <i>Максименко С. Д.</i> Онтогенез особистості // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 10. – С. 1–10. 4. <i>Максименко С. Д.</i> Генетична психологія особистості: психічний розвиток і навчання / С. Д. Максименко // Проблеми сучасної психології. - 2016. - Вип. 31. - С. 7-19. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2016_31_3. 5. <i>Писоцький В., Горянська А.</i> Психічний розвиток та формування особистості в онтогенезі. – К.: КНТ, 2019. – 144 с. https://www.yakaboo.ua/ua/psihichnij-rozvitok-ta-formuvannja-osobistosti-v-ontogenezi.html#tab-attributes 6. <i>Фролов П. Д.</i> Середовищні чинники розвитку особистості і суспільства в соціально-економічній сфері: час зміни парадигми // Практична психологія</p>	Підгот. до сем.зан. 2 год	

	<p>4. У чому полягають сильні та слабкі сторони теорій онтогенезу психіки людини?</p> <p><i>Друге заняття. Закономірності онтогенезу психіки</i></p> <p>1. Показники психічного розвитку людини.</p> <p>2. Головні тенденції та закономірності онтогенезу психіки людини.</p> <p>3. Сенситивні періоди розвитку психіки людини.</p> <p>4. Поняття про вікові кризи. Розуміння критичних періодів розвитку у вітчизняній та зарубіжній психології.</p>	Семінар	та соціальна робота. – 2012. – № 3. – С. 17–21.			
5/	<p>Тема 5. Вікова періодизація психічного розвитку людини. Підходи до вікової періодизації психічного розвитку людини. Періодизація на основі зовнішніх та внутрішніх критеріїв.</p> <p><i>Модуль 1</i></p>	Лекція	<p>1. <i>Выготский Л. С.</i> Проблема возрастной периодизации детского развития // Собр. соч. в 6 томах. – Т. 4. – М.: Педагогика, 1984. – С. 244–256.</p> <p>2. <i>Капрара Дж., Сервон Д.</i> Психология личности. – СПб.: Питер, 2003. – С.186–192.</p> <p>3. <i>Слободчиков В. И., Цукерман Г. А.</i> Интегральная периодизация общего психического развития // Вопросы психологи. – 1996. – № 5.</p>	Підгот. до змістового модуля 1	1 год	
5/		Модульний контроль				
6/	<p>Тема 6. Психофізіологічний розвиток дитини у пренатальному стані та новонародженого (0–1 місяць). Психічний розвиток дитини у пренатальному періоді та вплив на неї зовнішнього середовища. Криза</p>	Лекція	<p>1. <i>Батуев А. С.</i> Возникновение психики в дородовой период: краткий обзор современных исследований // Психологический журнал. – 2000. – Т. 21. – № 6. – С. 51-56.</p> <p>2. <i>Біла І. М.</i> Перцептогенезис у пренатальний період розвитку // Практична</p>	Підгот. до сем.зан.	1 год	

	6/	<p>новонародженого. Розвиток чуттєвого пізнання та емоційної сфери на першому місяці життя. Довільна поведінка новонароджених і встановлення стосунків з батьками.</p> <p>1. Психофізіологічний розвиток дитини у пренатальному періоді. Досліди П. Хеппера.</p> <p>2. Опишіть сучасні і колишні звичаї, пов'язані з народженням дитини.</p> <p>3. Суть кризи новонародженого. Напрями пристосування дитини до нових умов життя.</p> <p>4. Поліфазність і парадоксальність сну новонародженого.</p> <p>5. Вроджені механізми психічного розвитку дитини.</p> <p>6. Явища бондінгу та габітуації.</p> <p>7. Центральне психологічне новоутворення періоду новонародженого.</p>	Семінар	<p>психологія та соціальна робота. – 2012. – № 7. – С. 48–53.</p> <p>3. Романів О. П., Надь Б. Я. Перинатальний період як особливий етап становлення особливостей психічного здоров'я особистості // Україна. Здоров'я нації. – 2017. – № 3. (44). – С. 212-215.</p> <p>4. Чумакова Г. Н., Сидоров П. И., Шукина Е. Г. Перинатальная психология. – СПб.: СпецЛит, 2015.</p>	Підгот. до сем.зан.	1 год		
	7/	<p>Тема 7. Психологія немовлят (1 місяць – 2 роки). Розвиток сенсомоторики. Етапи розвитку мовлення. Емоційний розвиток немовлят. Спілкування немовлят з дорослими. Становлення Я-</p>	Лекція	<p>1. Бреслав Г. М. Эмоциональные особенности формирования личности в детстве: Норма и отклонения. – М.: Педагогика, 1990.</p> <p>2. Выготский Л. С. Младенческий возраст. Кризис первого года жизни // Собр. соч. в 6 т. – Т. 4. – М.:</p>	Підгот. до сем.зан. та завд. сам.роб.	1 год		

	7/	<p>концепції немовлят. Криза першого року життя.</p> <p>1. Психомоторний розвиток у немовлячому віці. Як сенсорна депривація може вплинути на психічний розвиток немовляти?</p> <p>2. Сенсомотор на стадія розвитку мислення немовлят. Які чинники сприяють створенню оптимального середовища для інтелектуального зростання дитини?</p> <p>3. Які дослідження можуть засвідчити розуміння дитиною постійності об'єктів?</p> <p>4. У чому полягає відмінність між розумінням мовлення і говорінням? Коли вони виникають? Які етапи їхнього розвитку?</p> <p>5. Які найпоширеніші причини страхів немовлят? Наведіть приклади Ваших спостережень.</p> <p>6. Умови виникнення дитячої прихильності.</p> <p>7. Я-концепція немовляти. Криза першого року життя: її симптоми та шляхи подолання.</p> <p>8. Центральні психологічні новоутворення немовлячого віку.</p>	Семінар	<p>Педагогика, 1984. – С. 269–367.</p> <p>3. Мухамедрахимов Р. Ж. Мать и младенец: психологическое взаимодействие. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. Ун-та, 1999.</p> <p>4. Филиппова Г. Г. Сравнительно-психологическое исследование комплекса оживления // Вопросы психологии. – 1998. – № 6. – С. 24–34.</p>			
	8/	<p>Тема 8. Психологія раннього дитинства (2–6 років). Моторна та сенсорно-перцептивна сфера дитини. Доопераціональна стадія розвитку</p>	Лекція	<p>1. Абраменкова В. В. Социальная психология детства: развитие отношений ребенка в детской субкультуре. – М.-Воронеж, 2000.</p>	<p>Підгот. до сем.зан. та завд. сам.роб.</p> <p>1 год</p>		

	8/	<p>мислення. Мовленнєвий розвиток. Пам'ять дитини. Емоційно-почуттєва сфера. Основні напрями розвитку Я-концепції. Криза третього року життя.</p> <p>1. Сенсорно-перцептивний розвиток у ранньому дитинстві. 2. Вікові особливості пам'яті, уваги та уяви. 3. Доопераціональна стадія розвитку мислення дітей. Феномени Піаже. 4. Наведіть приклади неологізмів, які Ви (або Ваші брати, сестри) придумували у дитинстві. 5. Біологічні, соціально-культурні та психологічні чинники дитячих страхів. 6. Різновиди і функції дитячої гри. Опишіть ігри, у які Ви бавились у дитинстві. 7. Криза третього року життя: її симптоми та шляхи подолання. Наведіть приклади з Вашого досвіду. 8. Центральні психологічні новоутворення раннього дитинства.</p>	Семинар	<p>2. <i>Выготский Л. С.</i> Раннее детство. Кризис трех лет. / Собр. соч. в 6 т. – Т. 4. – М.: Педагогика, 1984. – С. 340–375. 3. <i>Гурковська Т. Л.</i> Система завдань з розвитку сприймання дітей третього року життя // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – № 3. – С. 32–34. 4. <i>Кузнецов В. Н.</i> Вопросы выявления нарушений развития психических функций в раннем детстве // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 2. – С. 39–47. 5. <i>Литвиненко І. С.</i> Розмова з дитиною про смерть (криза втрати) // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 9. – С. 1–8. 6. <i>Фрейд З.</i> Анализ фобии пятилетнего мальчика // Возрастная психология: Детство, отрочество, юность: Хрестоматия / Сост. и науч. ред. В. С. Мухина, А. А. Хвостов. – М.: Академия, 2001. – С. 166–172.</p>			
	9/	<p>Тема 9. Психологія пізнього дитинства (6–12 років). Сенсорно-перцептивна сфера дитини. Довільний та осмислений характер запам'ятовування. Доопераціо-нальне та конкретно-</p>	Лекція	<p>1. <i>Выготский Л. С.</i> Кризис семи лет // Собр. соч. в 6 т. – Т. 4. – М.: Педагогика, 1984. – С. 376–385. 2. <i>Захаров А. И.</i> Как помочь нашим детям избавиться от страха. – СПб., 1995. 3. <i>Корчакова Н.</i> Психологічні основи</p>	Підгот. до сем. та практ.зан. та завд. сам.роб.	1 год	

	9/	<p>операціональне мислення дитини. Формування почуттів. Взаємини з ровесниками і соціальна компетентність. Розвиток соціального пізнання. Розвиток Я-концепції. Особливості самооцінки та характеру. Криза сьомого року життя.</p> <p><i>Перше заняття: Особистісні особливості у пізньому дитинстві.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Особливості особистісних рис дітей 6–12 років. Як ці особливості впливають на їхню Я-концепцію і стосунки з ровесниками? Особливості самооцінки дітей. Які страхи і тривоги характерні сучасним дітям 6–12-річного віку? Згадайте, чого Ви найбільше боялись у цьому віці. Агресивна поведінка дітей. Криза сьомого року життя: її симптоми та шляхи подолання. Конкретно-операціональна стадія розвитку мислення дітей. Предконвенційний рівень моральних суджень дітей. Центральні психологічні новоутворення пізнього дитинства. <p><i>Друге заняття: Методики дослідження до</i></p>	Семінар	<p>дитячої самопрезентації. – К.: Центр навчальної літератури, 2021. – 288 с.</p> <p>https://www.yakaboo.ua/ua/psihologichni-osnovi-ditjachoi-samoprezentacii.html#tab-attributes</p> <p>4. Шпрыголь Д. В., Федорченко О. А. Влияние латеральной терапии на внимание младших школьников // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 9. – С. 54–57.</p> <p>5. Приходько Ю. О., Лук'яненко М. М. Динаміка розвитку ціннісно-сислової спрямованості молодшого школяра // Психологічний часопис. – 2021. – Том 7. – № 2(46). – С. 59-69.</p> <p>6. Онищенко В. Розвиток Я-концепції у дітей молодшого шкільного віку з серцево-судинними захворюваннями // Психологічний часопис. – 2020. – Том 6. – № 7(39). – С. 39-50.</p> <p>7. Партико Т. Б., Проць О. І., Єсип М. З. Особистісний тест-опитувальник Раймонда Кеттелла: навчально-методичний посібник. – Львів: Малий видавничий центр філософського факультету ЛНУ ім. І. Франка, 2016. – 104 с.</p>			
			Практ.зан.				

		<p><i>практичної роботи №1</i></p> <p>1. Ознайомлення з методикою дослідження особистісних рис дитини Кеттелл-120.</p> <p>2. Ознайомлення з методикою визначення рівня самооцінки і соціальної рефлексії „Сходинки”.</p> <p>3. Ознайомлення з методикою дослідження шкільних страхів дитини „ТШТ”.</p> <p>4. Ознайомлення з методикою дослідження дитячої агресії в конфліктній ситуації з ровесниками і батьками „АК”.</p>				
10/	10/	<p>Тема 10. Психологія підлітків (12–15 років).</p> <p>Самосвідомість підлітків. Криза 13-го року життя. Підліток у соціальному середовищі.</p> <p>Модуль 2</p> <p><i>Перше заняття:</i> <i>Особистісні особливості підлітків</i></p> <p>1. Особливості особистісних рис підлітків. Як ці особливості впливають на прояви підліткової кризи і стосунки з дорослими?</p> <p>2. Особливості темпераменту підлітків.</p>	<p>Лекція</p> <p>Модульний контроль</p> <p>Семинар</p>	<p>1. <i>Артемчук О. Г., Писаренко Н. О.</i> Розвиток довільного запам’ятовування у процесі формування текстової діяльності школярів підліткового віку // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 1. – С. 49–52.</p> <p>2. <i>Бессонова Т. И.</i> Психологические основания криминальной субкультуры в подростково-юношеском возрасте // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 3. – С. 31–34.</p> <p>3. <i>Клименко Ю. О.</i> Психологічні особливості розвитку часової компетентності в підлітків // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 11. – С. 1–7.</p> <p>4. <i>Красновский В. Н.</i> Структура самосознания в опыте</p>	<p>Підгот. до змістового модуля 2</p> <p>2 год</p> <p>Підгот. до сем.зан. та завд. сам.роб.</p> <p>0,5 год</p>	

		<p>3. Акцентуації характеру у підлітковому віці.</p> <p>4. Тривожність та депресивність у підлітковому віці.</p> <p>5. Стадія формальних операцій розвитку мислення підлітків.</p> <p>6. Конвенційний рівень морального розвитку підлітків.</p> <p>7. Центральне психологічне новоутворення підліткового віку.</p>		<p>соціального пространства подростка // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 11. – С. 68-72.</p> <p>5. Малкова Е. Е., Наумова А. А. Подростковый период формирования личности как фундаментальная проблема науки и практики // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 12. – С. 29-37.</p> <p>6. Москаленко В., Зеленська Т. Діалектика ідентифікації та ідентичності в процесі самоідентифікації особистості // Соціальна психологія. – 2011. – № 2. – С. 3–17.</p> <p>7. Партико Т. Б., Проць О. І., Єсип М. З. Особистісний тест-опитувальник Раймонда Кеттелла: навчально-методичний посібник. – Львів: Малий видавничий центр філософського факультету ЛНУ ім. І. Франка, 2016. – 104 с</p> <p>8. Полищук В. М. Симптомокомплекси переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 4. – С. 1–5.</p> <p>9. Полищук В. М. Вікові кризи в підлітковому і юнацькому віці. Базові симптомокомплекси. – Суми: Університетська книга, 2019. – 478 https://www.yakaboo.ua/ua/vikovi-krizi-v-pidlitkovomu-i-junackomu-vici-bazovi- </p>		
--	--	--	--	---	--	--

				simptomokompleksi.htm#tab-attributes			
11/	11/	<p>Тема 10. Психологія підлітків (12–15 років) (продовження). Формування моральних принципів, цінностей та переконань. Емоційно-вольова сфера підлітків. Розвиток пізнавальних процесів.</p> <p><i>Друге заняття: Методики дослідження до практичної роботи №2</i></p> <p>1. Ознайомлення з методикою дослідження особистісних рис підлітків Кеттелл-105.</p> <p>2. Ознайомлення з підлітковим варіантом особистісного тесту-опитувальника Г. Айзенка</p> <p>3. Ознайомлення з підлітковим варіантом особистісного тесту-опитувальника Г. Шмішека.</p> <p>4. Ознайомлення з методикою МДТД.</p>	Лекція	<p>1. <i>Басенко О.</i> Дослідження психоемоційного стану підлітків в умові воєнного конфлікту на Сході України // Психологічний часопис. – 2020. – Том 6. – № 5(37). – С. 56-65.</p> <p>2. <i>Дорожкін В., Савченко О.</i> Психологічні межі підлітків в залежності від домінуючої системи психологічних захистів: теоретичні основи // Психологічний часопис. – 2020. – Том 6. – № 6(38). – С. 106-113.</p> <p>3. <i>Поталова С.</i> Обґрунтування соціально-психологічних чинників розвитку відповідальності у підлітків, що залишились без батьківського піклування // Психологічний часопис. – 2020. – Том 6. – № 6(38). – С. 95-105.</p> <p>4. <i>Прокоф'єва О. О., Смірнов Б. І., Прокоф'єва О. А.</i> Особливості копінг-стратегій у підлітковому віці // Психологічний часопис. – 2021. – Том 7. – № 1(45). – С. 82-98.</p> <p>5. <i>Райс Ф.</i> Психологія подоросткового і юношеского віку. – СПб.: Питер, 1999.</p> <p>6. <i>Хабайлюк В. В.</i> Особливості суперечливих стосунків між батьками та дітьми підліткового віку // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 3. – С. 37–40.</p>	Підгот. до практ.зан. 0,5 год		

	12/	<p>Тема 11. Психологія юнацтва (15–21 рік). Формування особистої ідентичності. Криза юнацького віку</p> <p>Соціальне середовище юнацтва.</p> <p><i>Методики дослідження до практичної роботи №3</i></p> <p>1. Формування особистої ідентичності у юнацькому віці. Ознайомлення з юнацько-дорослим варіантом особистісного тесту-опитувальника Кеттелл-187.</p> <p>2. Постконвенційний рівень морального розвитку. Ознайомлення з методикою дослідження ціннісних орієнтацій молоді Е. Помиткіна.</p> <p>3. Індивідуалізація та автономізація молоді. Ознайомлення з методикою визначення незалежності, компанійськості та змагальності „Q-сортування”.</p> <p>4. Рівень сформованості суб’єктивного контролю у юнацькому віці. Ознайомлення з методикою локус контролю Дж. Роттера.</p> <p>5. Центральне психологічне новоутворення юнацького віку.</p>	Лекція	<p>1. <i>Баєва І.</i> Психологія молодіжної субкультури: ризик и перспективи роста // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 7. – С. 45 – 49.</p> <p>2. <i>Виноградна О. В., Гриб І. А.</i> Психологічні особливості феномену самотності в юнацькому віці // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 11. – С. 5-9.</p> <p>3. <i>Климчук В. О., Горбунова В. В., Мойсієнко Я. В.</i> Ставлення до смерті та проблема розвитку еґо-ідентичності в юнацькому віці // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 5. – С. 13 – 17.</p> <p>4. <i>Короціньська Ю. А.</i> Психологічна готовність осіб юнацького віку до оволодіння навичками емоційної саморегуляції // Психологічний часопис. – 2021. – Том 7. – №. 2(46). – С.105-113; Том 7. – № 4(48). – С. 48-56.</p> <p>5. <i>Кузікова С.</i> Психологічні основи становлення суб’єкта саморозвитку в юнацькому віці. – Суми: Університетська книга, 2021. – 408 с. Детальніше: https://www.yakaboo.ua/ua/psihologichni-osnovi-stanovlennja-sub-ekta-samorozvitku-v-junackomu-vici.html#tab-attributes</p> <p>6.</p>	Підгот. до сем.зан. та завд. сам.роб.	0,5 год
--	-----	--	--------	--	---------------------------------------	---------

				часопис. – 2021. – Том 7. – № 3(47). – С. 38-48.			
14/		<p>Тема 12. Психологія ранньої дорослості (21–40 років). Закономірності психічного розвитку в дорослому віці. Психологічні проблеми ранньої дорослості. Криза тридцяти років. Основні соціальні завдання ранньої дорослості. Теорія трансформації психології дорослої людини Р. Гулда. Стадії когнітивного розвитку у дорослості (за У. Шейо). Вікові особливості сенсорно-перцептивної сфери.</p>	Лекція	<p>1. <i>Крайг Г., Бокум Д.</i> Психология развития. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2018. – С. 595-597. 2. <i>Поліщук В. М.</i> Криза входження у дорослість як перехідний період від юнацького віку до всупу у дорослість // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 9. – С. 1-6. 3. <i>Partyko T. B.</i> Attitude to oneself and one’s life path in persons with clearly manifested predisposition to psychological personality defense in early adulthood // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. – 2018. – Вип. 2. – С. 99-108. 4. <i>Partyko T., Iesyp M.</i> Key personality psychic defense mechanisms in early and late adulthood // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. – 2017. – Вип. 1. – С. 97-104.</p>	Підгот. до сем.зан. та завд. сам.роб.	1 год	
14/		<p>1. Порівняйте закономірності психічного розвитку у дитячо-підлітково-юнацькому і дорослому віці. 2. З якими основними психологічними проблемами зустрічається людина у ранній дорослості? Як вони вирішуються? 3. Як сучасні жінки і чоловіки можуть розв’язати суперечність між різними соціальними ролями? 4. Теорія трансформації психології дорослої людини Р. Гулда. 5. Стадії когнітивного розвитку у дорослості (за У. Шейо). Особливості когнітивного</p>	Семінар				

		розвитку у ранній дорослості. 6. Емоційні зміни у ранній період дорослості. Комплекс Іони та шляхи його подолання. Особливості кохання у ранній дорослості (на прикладі трикомпонентної теорії кохання Р.Стернберга).					
15/	15/	<p>Тема 13. Психологія середньої дорослості (40–60 років). Головні соціальні завдання у середній дорослості. Переоцінка життєвих цінностей. Криза середини життя та зрілого віку. Міжособові стосунки у середній дорослості. Когнітивні функції середини життя. Емоційна сфера у середній дорослості.</p> <p>1. З якими основними психологічними проблемами зустрічається людина у середній дорослості? Як вони вирішуються?</p> <p>2. У чому суть кризи середини життя? Які Ви пропонуєте шляхи виходу з цієї кризи?</p> <p>3. Погляди Р. Пека на психосоціальний розвиток у середній дорослості.</p> <p>4. Когнітивні функції середини життя. Мінливий і кристалізований інтелект.</p>	Лекція	<p>1. <i>Крайг Г., Бокум Д.</i> Психологія розвитку. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2018. – С. 600-618.</p> <p>2. <i>Партико Т. Б.</i> Вікові зміни психологічного благополуччя у середній та пізній дорослості // Психологія і особистість. Науковий журнал. – 2016. – № 2(10). – Частина 1. – С. 83-96.</p> <p>3. <i>Холлис Дж.</i> Перевал в середині життя. Кризи середнього віку. – М.: Комто-Центр, 2008. – 202 с.</p>	Підгот. до сем.зан. та завд. сам.роб.	1 год	
			Семінар				

		5. Емоційна сфера у середній дорослості. Міжособистісні стосунки у середній дорослості.					
16/		Тема 14. Психологія пізньої дорослості (понад 60 років). Поняття про старіння та старість. Біологічні теорії старіння . Психологічні теорії старіння. Основні соціальні завдання та психологічні проблеми у похилому віці. Модель мудрості П. Балтеса. Когнітивний розвиток у похилому віці. Емоційно-мотиваційні зміни у пізній дорослості. Я-концепція у літньому віці. Психосоціальні конфлікти у пізній дорослості (Р. Пек). Криза пізньої дорослості: її зміст, суть та наслідки.	Лекція	1. <i>Онисковець Б.</i> Емоційні стани жінок літнього віку при ішемічній хворобі серця як комплексне явище особистості // Психологічний часопис. – 2020. – Том 6. – № 9(41). – С. 86-93. 2. <i>Партико Т. Б.</i> Вікові зміни психологічного благополуччя у середній та пізній дорослості / Т. Б. Партико // Психологія і особистість. Науковий журнал. – 2016. – № 2(10). – Частина 1. – С. 83–96. 3. <i>Партико Т. Б.</i> Екзистенційна сповненість особистості у пізній дорослості // Психологічний часопис. – 2019. – Том 5. – № 1(21). – С. 150-164. http://www.apsijournal.com/index.php/psyjourna/article/download/490/309/ 4. <i>Партико Т. Б.</i> Мотивація самоставлення осіб літнього віку, залучених до організованого навчання / Т. Б. Партико // Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Психологія» ; ред. кол. Надія Скотна (головний редактор), І. Галян (редактор розділу) та ін. –	Підгот. до змістового модуля 3 2 год Підгот. до сем.зан. та завд. сам.роб. 1 год Підготовк а до іспиту 6 год		
16/		Модуль 3 1. Як середня тривалість життя людини залежить від соціальних, економічних та історичних умов? 2. Чому людина старіє? Які Ви знаєте теорії старіння? 3. На прикладі досвіду своїх рідних і знайомих продемонструйте, як вихід на пенсію впливає на психологічний стан людини і стосунки з дітьми. 4. Що таке життєва мудрість	Модульні й контроль Семінар				

	людини? Від чого вона залежить? 5. Охарактеризуйте пізнавальну сферу людини похилого віку. 6. Як людина похилого віку погоджується з думкою про смерть? Яку допомогу у цьому може надати психолог?	Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – Випуск тридцять сьомий. – С. 16–27. 5. <i>Партико Т. Б.</i> Особливості мотивації самоставлення в осіб із різним емоційним тонусом у пізній дорослості // Психологічні перспективи. – 2016. – Вип. 27. – С. 137-149. 6. <i>Стюарт-Гамільтон Я.</i> Психология старения. – СПб.: Питер, 2002. – С. 13-33, 42-67.		
Підсумковий контроль, форма	Поточний контроль: оцінка виконання індивідуальних завдань, оцінка роботи під час практичних занять, модульні тести, оцінка самостійної роботи. Підсумковий: іспит в кінці семестру			
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з загальної психології, педагогічної психології, соціальної психології, достатніх для сприйняття категоріального апарату вікової психології.			
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, семінари, колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, тренінги), проектно-орієнтоване навчання, дискусія			
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер.			
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: <ul style="list-style-type: none"> ● контрольні заміри (модулі): максимальна кількість балів 24 ● семінарські заняття: максимальна кількість балів 8 ● практичні роботи: максимальна кількість балів 9 ● самостійна робота: максимальна кількість балів 9 ● іспит: максимальна кількість балів 50. Підсумкова максимальна кількість балів 100. Жодні форми академічної недоброчесності не толеруються.			
Питання до заліку чи екзамену.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Місце вікової психології в системі психологічної науки. 2. Співвідношення між віковою психологією та іншими галузями психології. 3. Об'єкт вікової психології та його специфіка. 4. Предмет сучасної вікової психології. 5. Поняття про вік людини; різновиди віку. 6. Структура віку: центральні та часткові новоутворення, центральна та бічна лінії розвитку. 7. Динаміка віку. Соціальна ситуація розвитку. Революційні, еволюційні та ситуативні зміни психіки. 8. Поняття про когорту. 9. Розділи вікової психології. 			

10. Основні теоретичні проблеми вікової психології.
11. Основні практичні завдання вікової психології.
12. Практичне значення вікової психології.
13. Історичні витоки вікової психології.
14. Ідеї вікової мінливості психіки в працях учених XVII – XVIII ст.
15. Історія розвитку вікової психології у XIX ст.
16. Оформлення та розвиток вікової психології у XX ст.
17. Розвиток вікової психології в Україні.
18. Поняття про педологію.
19. Організаційні методи вікової психології.
20. Труднощі у проведенні психологічних обстежень осіб різного віку та шляхи їх подолання.
21. Особливості проведення спостереження, експерименту, опитування та тестування з особами різного віку.
22. Ключові питання онтогенезу психіки людини.
23. Основні умови психічного розвитку людини.
24. Фактори психічного розвитку людини.
25. Характер психічного розвитку людини.
26. Природа людини як суб'єкта розвитку.
27. Біологічні теорії онтогенезу психіки людини: рекапітуляції, дозрівання, етологічна.
28. Теорії наочності: соціального наочності, соціально-когнітивна.
29. Когнітивні теорії онтогенезу психіки людини: генетичної епістемології, інформаційна, культурно-історичного розвитку психіки.
30. Психоаналітичні теорії онтогенезу психіки людини: психосексуальна, психосоціальна.
31. „Я” теорії онтогенезу психіки людини: гуманістична, смислових систем.
32. Екологічна теорії онтогенезу психіки людини.
33. Показники психічного розвитку.
34. Основні тенденції онтогенезу психіки людини.
35. Основні закономірності онтогенезу психіки людини.
36. Поняття про сенситивні та критичні періоди розвитку. Вікові кризи.
37. Підходи до вікової періодизації психічного розвитку людини.
38. Критерії вікової періодизації психічного розвитку людини.
39. Періодизації на основі зовнішніх змін: календарна, біогенетична, біологічна, дентиції, педагогічна.
40. Періодизації на основі внутрішніх змін: когнітивних, психосексуальних, психосоціальних, психологічних новоутворень, провідного виду діяльності, соціальної ситуації розвитку.
41. Сучасна періодизація психічного розвитку людини.
42. Етапи розвитку дитини у пренатальному стані.
43. Вплив зовнішнього середовища на пренатальний стан дитини.
44. Криза новонародженого.
45. Період пристосування дитини до нових умов життя.
46. Фізичні стани новонародженого. Поняття про поліфазний та парадоксальний сон.
47. Вроджені фізіологічні та перцептивні механізми психічного розвитку і програми моторного розвитку новонароджених.
48. Розвиток чуттєвого пізнання новонароджених.
49. Розвиток емоційної сфери новонароджених.
50. Довільна поведінка новонароджених: феномени навчання, звикання та саморегуляції.
51. Встановлення стосунків між новонародженою дитиною та батьками. Явище бондінгу.
52. Центральне психологічне новоутворення періоду новонародженого.
53. Розвиток чуттєвого пізнання немовлят.
54. Розвиток моторики немовлят.
55. Особливості пізнавальної сфери немовлят: пам'ять, увага, увага, мислення.
56. Умови раннього мовленнєвого розвитку дитини; етапи, види, тенденції.
57. Емоційний розвиток немовлят: етапи, вікові особливості.
58. Ігри немовлят, їх різновиди.
59. Спілкування немовлят з дорослими. Виникнення прихильності. Стадії реакції дитини на розлучення з матір'ю (за Дж. Боулбі).
60. Становлення Я-концепції немовлят. Формування фізичного Я-образу.
61. Криза першого року життя: симптоми, шляхи подолання.
62. Центральні психологічні новоутворення немовлячого періоду.

63. Моторні навички та уміння у ранньому дитинстві.
64. Особливості пізнавальної сфери у ранньому дитинстві: сприймання, пам'ять, увага.
65. Доопераціональна стадія розвитку мислення у ранньому дитинстві. Феномени Піаже.
66. Мовленнєвий розвиток у ранньому дитинстві. Егоцентричне мовлення. Білінгвізм.
67. Страху та тривоги у ранньому дитинстві; їхні причини та різновиди.
68. Засвоєння соціальних норм і правил поведінки у ранньому дитинстві. Агресія. Асертивна і просоціальна поведінка.
69. Гра у ранньому дитинстві: різновиди, способи, функції.
70. Становлення Я-концепції у ранньому дитинстві.
71. Криза третього року життя: симптоми, шляхи подолання.
72. Центральне психологічне новоутворення раннього дитинства.
73. Розвиток сенсорно-перцептивної сфери у пізньому дитинстві.
74. Особливості пам'яті, уваги та уваги у пізньому дитинстві.
75. Конкретно-операціональне мислення у пізньому дитинстві.
76. Особливості мовленнєвого розвитку у пізньому дитинстві.
77. Страху та тривоги у пізньому дитинстві.
78. Взаємини з батьками і ровесниками у пізньому дитинстві.
79. Дитяча дружба: стадії розвитку, функції. Модель Р. Селмана.
80. Концепції морального розвитку дитини (за Ж. Піаже, Л. Кольбергом).
81. Розвиток Я-концепції у пізньому дитинстві.
82. Криза сьомого року життя: симптоми, шляхи подолання.
83. Центральні психологічні новоутворення пізнього дитинства.
84. Загальні тенденції формування особистості підлітків.
85. Становлення Я-концепції підлітків.
86. Особливості самооцінки підлітків. Підлітковий егоцентризм.
87. Криза підліткового періоду: симптоми, шляхи подолання.
88. Підлітки у соціальному середовищі: стосунки з батьками і ровесниками.
89. Особливості дружби та товаришування у підлітковому віці. Підліткові компанії.
90. Підліткова культура та субкультури.
91. Моральні принципи, цінності та переконання підлітків. Рівні морального розвитку (за Л. Кольбергом).
92. Емоційно-вольова сфера підлітків. Причини депресивних станів.
93. Пізнавальна сфера підлітків: сприймання, пам'ять, увага.
94. Стадія формальних операцій розвитку мислення підлітків.
95. Центральне психологічне новоутворення підліткового віку.
96. Формування особистої ідентичності в юності. Статуси ідентичності (за Дж. Марсія).
97. Становлення Я-концепції в юнацькому віці.
98. Криза юнацького віку: симптоми, шляхи подолання.
99. Етика самостійно вироблених моральних принципів в юності. Рівні морального розвитку (за Л. Кольбергом).
100. Соціальне середовище юнацтва. Спілкування з ровесниками та дорослими.
101. Емоційно-вольова сфера в юності. Дружба та кохання.
102. Пізнавальна сфера в юності: пам'ять, увага, мислення.
103. Центральне психологічне новоутворення юнацького віку.
104. Теорія трансформації психології дорослої людини Р. Гулда.
105. Основні соціальні завдання ранньої дорослості.
106. Стадії когнітивного розвитку у дорослості (за У. Шейо).
107. Вікові особливості інтелекту, мислення, пам'яті, уваги у ранній дорослості.
108. Емоційні зміни у ранній період дорослості. Комплекс Іони.
109. Переоцінка життєвих цінностей у середній дорослості.
110. Погляди Р. Пека на психосоціальний розвиток у середній дорослості.
111. Криза середини життя: симптоми, шляхи подолання.
112. Когнітивний розвиток у середній дорослості: пам'ять, увага, мислення. Інтелектуальні зміни.
113. Емоційна сфера у середній дорослості.
114. Соціально-психологічні зміни в похилому віці.
115. Теорії старіння.
116. Когнітивний розвиток у похилому віці: сенсорно-перцептивна сфера, пам'ять, увага. Згасання інтелекту.

	117. Емоційно-вольові зміни у похилому віці. 118. Стадії погодження з думкою про смерть.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу